

«ДОРОЖНЯ КАРТА» З РОЗВИТКУ ГЕНДЕРНОЇ ЧУТЛИВОСТІ ПЕДАГОГА

з/п	Назва індикатора	Характеристика індикатора	Так уживати/говорити/робити – не правильно	Рекомендації	Так уживати/говорити/робити – правильно
1.	Мовний андроцентризм	Відображення у мові «нормативності» чо-ловічого і «другоряд-ності» жіночого че-рез уживання форм чоловічого роду для позначення групи осіб обох статей.	Учні, студенти, читачі, волонтери тощо.	1. Уживати водночас паралельні форми і жіночого, і чоловічого роду. 	1. Учні та учениці, студенти та студентки, читачі та читачки, волонтери та волонтерки.
				2. Уживати збірні іменники на позначення множини осіб, серед яких є і жінки, і чоловіки. 	2. Читацька аудиторія, волонтерська родина тощо).
				3. Уживати форми множини чоловічого роду. 	3. Учнівство, студентство.
2.	Мовний сексизм	Вираження в мові чи мовними засобами тенденційних поглядів і переконань, які принижують, вилучають, недооцінюють, висміюють особу за ознакою статі.	1. «Це не для дівчат», «Хлопці тут зайві».	1. Не «виключати» осіб тієї чи іншої статі як меншість та не окреслювати їх як істот, відмінних від іншої статі. 	1. «Хто з хлопців і дівчат має бажання..?», «Хто з присутніх міг би виконати...?».
			2. «Мама завжди питає дозволу в тата у питаннях...»	2. Не змальовувати жінок як таких, що залежні та підпорядковуються чоловікові. 	2. «Мама з татом разом радяться перед прийняттям рішення у питаннях...»
			3. Замовчувати здобутки жінок у «чоловічих» видах діяльності (ІТ, STEM, «чоловічі» види спорту, військова сфера, бізнес)	3. Не ігнорувати, а помічати і схвально оцінювати досягнення жінок у видах діяльності, які, згідно стереотипних уявлень, вважались «чоловічими». 	3. Робити жінок «видимими» в усіх сферах життя та висвітлювати їхні здобутки у стереотипно маркованих «чоловічих» сферах, використовуючи задля цього наявні мовні ресурси.
			4.Замовчувати внесок жінок у визвольну боротьбу за неза-лежність України у різні історичні періоди та в умовах сучасності. Уживати: «Захис-ники України», «Учасники війни»,	4. Не виключати із мовного дискурсу відображення специфічно жіночого досві-ду війни, боротьби із загарбниками, АТО/ООС і внеску жінок у боротьбу за визволення і незалежність України. 	4. Розповідати про участь жінок у визвольних рухах, війнах, АТО/ООС. Розповідати про жінок-ветеранок, які повернулися з АТО/ООС до мирного життя (життєві виклики, опис нових успіхів і здобутків). Уживати: «Захисники і захисниці України», «Учасники й учасниці»,

			«Учасники», «Ветерани».		«Ветерани і ветеранки».
			5. «Припиніть скрекотати, як сороки!», «Дівчатам лише б поговорити!»	5. Не вживати принизливих висловлювань і не висміювати людей за ознакою їх статі. →	5. «Не розмовляйте на уроці!»
			6. Приписувати чоловікам «чоловічу» логіку, раціональ-не мислення, холодний «чоло-вічий» розум. Приписувати жінкам емпатійність, емоцій-ність,сердечність, поступливості.	6. Не стверджувати про вищий рівень розвитку інтелектуальних, моральних, культурних, фізичних, творчих та інших якостей в осіб або групи осіб однієї статі у порівнянні з особою чи групою осіб іншої статі. →	6. Зображати людину загалом, а загальнолюдські, інтелектуальні, фізичні та інші якості розкривати як через образ чоловіка, так і через образ жінки.
3.	Використання фемінітивів	Використання іменників жіночого роду на позначення посад /професій/ роду діяль-ності дівчат і жінок.	«Моя мама – директор школи, чудовий педагог і мій друг».	Використовувати наявні в українській мові чи створювати нові фемінітиви — іменники жіночого роду на позначення осіб жіночої статі: директор-директорка, педагог-педагогиня. →	«Моя мама – директорка школи, чудова педагогиня і моя подруга».
4.	Нав'язування стереотипів через вимоги щодо статево-відповідної поведінки	Висловлювання вимог щодо дотримання статево-відповідної поведінки, виконання діяльності,	1. «Будьте охайними, ви ж дівчата!», «Не плач, чоловіки не плачуть!», «Мужчини гово-рять мало, але по суті!», «Дов-ге волосся хлопцям не личить».	1. Не висувати вимог статево-відповідних стандартів поведінки, діяльності, зовніш-ності. Висловлювати статево-нейтральні вимоги щодо дотримання норм моралі і правил культури поведінки. →	«Усім потрібно бути охайними», «Плакати – це нормально і для дівчини, і для хлопця», «Кожній людині варто вчитись стисло викладати думку», «Зовнішній вигляд – особиста справа».

		вираження емоцій, дотримання стандартів зовнішності.	2. «Вирішено, що честь школи на олімпіаді з математики захищатиме Максим, а з біології - Галина», «Хлопці, підніміть стільці, нехай дівчата приберуть у класі», «Жіночий бокс – це неподобство!».	2. Орієнтуватись на індивідуальний роз-виток дівчат і хлопців, їхні уподобання, можливості у навчанні, оволодінні профе-сійними вміннями. Поважати і підтримува-ти їхні бажання розвивати здібності, про-являти інтереси, яскраво виражати свою індивідуальність безвідносно до статі. 	«Потрібно підняти стільці і прибрати у класі. Хто яку роботу бажає виконувати?», «Дівчата, будьте у тренді: іди в STEM!», «Дівчата і хлопці, зробімо нашу школу центром креатив-ності, інновацій і дизайну!» «Увесь світ визнав бокс жіночим видом спорту і його включено до програми Олімпійських ігор у 2012 р.».
5.	Створення умов для міжстатевого спілкування	Об'єднання учнів та учениць у статево-змішані групи для проєктної, навчально-дослідної діяльності, роботи в малих гру-пах, проведення квес-тів та ін. інтеракцій.	Створювати перешколи паритетній взаємодії у групах. Призначати на свій розсуд спікерів/спікерок, розподіляти доручення. «Вашим спікером буде ..., оскільки він – єдиний хлопець у групі».	Ініціювати роботу учнівства у статево-змішаних групах. Запропонувати для ратифікації правила паритетної взаємодії чи дати завдання розробити їх самостійно. Не здійснювати зовнішнього втручання у вибори спікерів/спікерок, розподіл доручень між учасниками та учасницями статево-змішаних груп. 	«Об'єднайтесь у дві (три, чотири,...) групи, дотримуючись вимоги: у групах має бути однакова чи приблизно однакова кількість дівчат і хлопців». «Розробіть правила роботи у своїй групі, щоби усі перебували у рівних умовах і ніхто не був дискримінованим». «Оберіть спікера/спікерку і розподіліть між собою обов'язки».
6.	Сегрегація і поляризація за ознакою статі	Зумисне розділення осіб жін. і чол.статі в освітньому просторі чи при виконанні завдань. Протиставляння жінок і чоловіків шляхом приписування їм різних форм соці-альної активності, відмінних рис.	«Дівчата вивчатимуть обслуговуючу працю, а хлопці – трудове навчання» «Дівчата боязкіші, а хлопці– сміливіші».	1.Забезпечувати рівні можливості для представників обох статей в активному освоєнні освітнього простору, одночасному користуванні навчальним, спортивним інвентарем тощо. 	«У середині вибірок дівчат і вибірок хлопців насправді може бути більше відмінностей, ніж між їхніми статевими групами».